

Temperatura v zadnjih 24. urah najvišja 45, najnižja 37. Solni izide ob 6:00, zaliv ob 5:04.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vrne.

Naravnina: Zedinjene države (vključno Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.60 na tri mesece, in za inostranstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stiti s listom:

"PROSVETA"

2887-89 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on application.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Dotisk v obliki n. pr. (Okt. 21-22) poleg vsakega imena na naslovni strani da vam je s tem časopisem potrdila naročnino. Poslovno je pravilno, da se vam ne ustavi list.

KOMEDIJA NA RUMUNSKEM.

Ljudske množice strdajo, pri kronanju kralja se se pa zapravili milijoni.

Ko človek čita vesti o kronanju rumunskega kralja, se mu nehote vrivajo slike iz življenja starega Rima ob času cesarjev, ko se je stari Rim bližal s hitrimi koraki svojemu koncu. Na eni strani sestradanje ljudske množice, ki so kričale "panem et circenses" (kruha in iger) nam daje, na drugi strani pa razkošno življenje rimskih cesarjev in patricijev.

Komedija kronanja se je vršila v Albajulji na Sedmograškem. Iz Bukarešte so vozili isredni vlaki postopaje iz višje rumunske družbe, da si napasejo svojo radovednost. Glavna ceremonija se je vršila po cerkvenih obredih in kraljici je bila podarjena krona, v kateri je bilo štiri funte zlata in je bila posuta z dragimi kamenji. Kralj se je dal kronati kot "junak". Njegova krona je bila napravljena iz jekla topov, ki so bili odvzeti (?) Turkom. Rasvrščene so bile velike množice vojaštva, da mogoče ne stopi kdo na kurja očesa kraljevi dvojici ali dvorjanom. Na kratko: Cela komedija je stala tri ste milijonov frankov.

Delili so tudi ubošcem meso, ki ga mogoče že niso jedli leta in leta, da jih tako nasitijo hipno, da pozabijo na svojo bedo, ko se pred njihovimi očmi razvija vse potratnost rumunskih vlastelincev in rumunskega dvora.

Milijoni ljudi strdajo v Evropi. Med temi milioni je tudi rumunsko ljudstvo. Tri milijone frankov je bilo vršnih v vodo vprico mizerije rumunskega ljudstva.

In ko se v Evropi za take komedije meče denar proč, prihajajo klici iz Evrope: "Amerika pomagaj, mi stradamo!" — "Amerika briši dolgove, kajti ne moremo se gospodarsko vpostaviti!"

Dokler imajo v Evropi denar za take prislojenosti, dokler lahko v Evropi v enem dnevu pošenejo tri milijone frankov, ljudstva v Evropi pa mirno gledajo take pajacade, ni revščina tako velika, da bi naj Amerika pomagala nasititi lačne ali pa črtala dolgove, da tako Američani sami sebi povečajo davčno butaro.

Ce imajo denar za take budalosti v Evropi, jim ni prav nobene sile.

Ni dolgo tega, ko so kronali jugoslovanskega kralja in tudi tam so bili zapravljani milijoni. Zdaj so kronali rumunskega kralja. Kdo bo prihodnji na vrsti, da tako Evropa dokaže, da se lahko sama preživlja, ako le hoče?

Ljudstva, ki prenašajo tako razsipnost ponižno in brez godrnjanja, naj le leže, kakor so si sama postijala. Lakota jih mogoče končno le spametuje.

ŽELEZNIŠKI RAVNATELJ — ODREŠENIK DELAVSTVA.

Loree, predsednik Delaware & Hudson železniške družbe, ki pripada med tiste železniške ravnatelje, kateri hočejo ničesar slišati o sporazumu s stavkujočimi železniškimi delavci, hoče zdaj veljati za vsako ceno za odrešenika delavcev.

Svoj načrt ni razkril pred delavci, ampak stopil je pred Društvo ameriških bankirjev in povedal, kako se naj delavci rešijo.

Loree je povedal bankirjem, da delavci napadajo poletijsko oblast države, ker nasprotujejo sodnijski prepovedi. Delavci seveda niso slabi ljudje, je menil železniški magnat, ampak nahajajo se v krempeljih tiranske organizacije. Zategadelj je treba delavce rešiti te tiranije. To se mora zgoditi od zunaj. Seveda ni Loree natančno povedal, kako se naj to zgodi.

Končno je še priporočil bankirjem, da naj posvete svoje misli, da odkrijejo sredstva, s katerimi bo pomagano delavstvu.

S tem je bila seveda rešitev delavstva končana, kajti železniški magnat je dokončal svoj govor, ki sicer ni bil dolg, ampak natakariji, ki so stregli bankirjem, pravijo, da je bil za bankirje tako dolgočasen, da bi nekateri kmalu pričeli dremati, ako bi jih spomin na banket ne bodril, da niso zatislili svojih oči. Kadar se rešuje delavstvo, posebno če delavstvo rešujejo bogati ljudje, ne gre brez banketa. Kajti kdor rešuje druge, in če je bogat, prične z reševanjem najprvo pri sebi.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. M. P. J. in čitatelj Prosveta.

Balghen, Pa. — Ker iz tukajšnje nasebine še dolgo ni bilo nič poročnega, moram omeniti tukajšnje razmere. Kolikor se tiče stavke, se držimo trdno kakor prvi dan in čakamo, kdaj bodo naši operatorji se podali. Kakor izgleda, se ne bo dolgo branili. Kolikor je drugih malih rudnikov, so lastniki še vsi sklenili pogodbe s unijo in nekaj rudarjev dela po teh jamah, drugi pa smo še vedno na stavki.

Najetkeš je tu precej, ki pa ne naložijo dosti premoga, tako da Zimmermanovi agentje vedno hodijo okoli starih premogarjev, da naj se povrne soper na delo, kajti brez njih ne bo nič profita.

Pred dobrim tednom dni je našel opravljati stavkalka dele nek Slovence, ki je prišel iz mijskega rova v South Forku. Slabo spričevalo si je dobil s tam. Še pred nedavnim se je pohvalil, kako mnogo denarja ima na banki, da ima dosti tudi za dve leti, če bi tako dolgo trajala stavka, zdaj pa je ponižno prošil D. B. Zimmermana, da mu je smel začeti s garancijami. Ali se ve, kako je klical, da ni tehtanja pravično, da od jarda nič ne plačajo in da se ne da niti za življenje zaslužiti. Bo še videl, koliko mu bo Zimmerman plačal v bodoče.

Prav aramotno je tako početje. Odkraja, kar so pričeli z obratoma, je delal v unijskih rovih, zdaj pa je prišel sem in nam prišel trgati kruh od ust. Naj si zapomni, da ga bodo še njegovi otroci klicali, če prav sedaj s njim delata dva sinova, ki pa sta še nedoletna, da pravzaprav ne ve, kaj dela. Kam se bo pa obrnil tedaj, ko bodo ti rudniki unijski? Stavkalka ni bo mogel, kakor je delal še v stari domovini na Nemškem, kjer ga "dobro poznajo".

Omenjeni najetkeš je pripadal k društvu št. 345 v South Forku, katere društvo obrabuna s njim po pravilih.

Kakor je razvidno, se kompanije ne mislijo dolgo soperstavljati, ker tudi uvidevajo, da ničesar ne opravijo. Nek uradnik od Davisa in Coal kompanije se je izrazil, da ako ne dobijo boljših delavcev, bodo morali zapreti rudnik, kar pomeni, da se mislijo podati. Do takrat pa bomo zaposleni s lovom. Šedmega novembra je volilni dan in takrat bomo delavci volili naše delavske kandidate. Ne volimo naših nasprotnikov, ki nas vsekolni bišajo. Če bi imeli mi svoje zastopnike v kongresu in po drugih uradih, bi bil tudi naš boj lahek. Zatorej delavci na svoje dne 7. novembra. — Joe Naksek.

SLIKE IZ NASELDIN.

Is obliki Finleyville, Pa. — Še dolgo časa ni bilo dopisa iz te nasebine, zato sem se jaz nameril malo popisati tukajšnje razmere. O delu se mi skoraj ne splača poročati, čeravno gremo v rudnik skoraj vsaki dan. Vselej dobim ene ali dve kari, pripeši se pa tudi, da še do svojega prostora ne pridem, ko še vznik kriči "last trip".

Koliko časa bomo še imeli tako "prosperiteto", mi ni znano, te je gotovo, da ne bo boljše, dokler se ljudje ne zbudijo iz trdega spanja, se združijo v eni sami močni vrsti in se skupne bojujejo za dosedaj boljših življenjskih pogojev. Emaga je pri vsem tem odvisna le od delavčeve volje, ne pa od božje volje.

Sopet sem imel priliko obiskati svoje stara znanca v Indiana. Če in prav dobro smo se zabavali. Vse bi bilo dobro, manjkalo je samo "Bigul" kompanije, medtem, ko je moj okrogli frak sopet enkrat stopil v ofensivno. Brez zafrknjenega fraka itak nič ni in zato sem bil primoran, da sem obapreno poslal po njega Finleyvilleko mesto.

V kratkem času se bo tu vršila velika slavnost pri "zafrknjenemu fraku", kamor so povabljeni vsi samostojniki iz okolice. Luciusbora in tudi Luciusbora Janas ni izpet. Zabave ne bo manjkalo. Igrala bo pešarska godba, da ne bo kdo mislil, da pešarji ne znajo igrati. Ravno smo dobili novega člana, ki je dobro izveščen za pešarsko bando. Ima osebnost godi, na katere igra brez vsake strune. Zato pa Janas, na poseti prišli. — F. Puschak.

Delavci brez delavčevega časa pija je kakor volak brez palca.

Veroispovedi v Zdraž. državah.

New York, (Jugoslovanski Odelek F. L. I. S.) Ko so bile Zdravne države ustanovljene, je bilo določeno, da vsakdo sme izjavi Boga na način, ki se mu zdi najboljši, in da tu ne sme biti nika dravne cerkve. Radi tega konstitucija pravi: "Kongres ne bo smel izdelati nikakega zakona glede ustanovitve kake dravne cerkve ali glede prepovedi svobodnega izvrševanja kake veroispovedi."

Posledica te verake svobode je dejstvo, da imamo v Zdravni državah več raznih verskih ustanov kakor v drugih deželah in da vladja v tej deželi bredvmo večje zanimanje za verake zadeve; kajti tukaj na velja načelo, da kdo spada k tej ali oni cerkvi, ker je bil rojen v njej, ampak ker je po lastni volji postal član te ali one cerkvene organizacije. Več kot polovica vseh prebivalcev Zdravni držav so la svoje lastne volje vdanjeni v kako cerkev. Po sednjih cerkvenih statistikah imajo cerkve skupno članstvo 45 milijonov ljudi in v to število ni všteti 21 milijonov otrok, ki pohajajo v takovane nedeljske šole (Sunday schools) in ki večinoma postanejo cerkveni člani, čim dosežejo gotovo starost. Ob koncu l. 1921 so cerkve imele 35 milijon in pol več članov kot koncem leta 1919.

Imamo v Zdravni državah več kot 200 raznih veroispovedi ali nekateri imed istih se tako malo razlikujejo med seboj, da 158 imed njih smemo porazrediti v 24 skupin. Luteranci se delijo v 18 različnih verskih organizacij, ali vse skupaj lahko amatrma za eno samo skupino. Baptisti so k 14 raznim cerkvam, od njih vsaka ima neke malenkostne verske razlike; kljub temu so vsi vendarle baptisti. Na isti način smemo všteti 16 raznih vrst metodistov in 10 raznih vrst presbiterijancev v eno samo veliko skupino, metodistov oziroma presbiterijancev. Radi tega lahko rečemo na sploh, da imamo v Zdravni državah petdeset raznih vrst cerkev — kristjanskih, kolikor tudi nekristjanskih.

Skoraj polovica vseh cerkvenih članov v Zdravni državah so katoličani. To pa ne pomenja, da so Zdravne države pretežno katoliške dežele. Pravijo, da razlog razmeroma večjega števila članov katoliške cerkve je pripisati dejstvu, da katoliška cerkev vstava za člana vsakogar, ki je bil krščen v katoliški cerkvi, doim protestante cerkve navadno navajajo kot člane svoje cerkve le dorasle vernike. Ako pa primerjamo število duhovnikov in cerkvenih poslopij, razvidimo, da protestantske skupine jako nadkriljujejo katoličane. Katoličani imajo 22,500 duhovnikov in 17,500 cerkvenih poslopij, doim imajo protestanti 350,000 duhovnikov in 113,000 cerkvenih poslopij.

Slednja sedmorica veroispovedi ima 35 milijon cerkvenih članov: Katoličani 24 in pol milijonov; baptisti 6 milijonov; metodisti 8 milijonov; luteranci 2 in pol milijon; presbiterijanci 2,300,000; takevanci Kristumovi učenici poldrug milijon; episkopalci 1,100,000; kongregacionalisti 800,000; mormoni 600,000 in t. sv. reformirane cerkev 510,000. Za temi prihajajo t. sv. Zdravni brat, a 375,000 članov in šidje s 357,000 članov.

Treba si dobro zapomniti, da te številke predstavljajo resnične članske cerkve. Imamo v Zdravni državah n. pr. 35 tri milijone Židov, ali večina njih ni vdanjena v nikačo šidovsko kongregacijo, pač pa slavi velika šidovska praznike v začasnih sinagogah.

Petorica veroispovedi ima med 300,000 in 100,000 članov, in je istačasno so se vršile skupščine nižje duhovščine, na katerih so odobrili postopanje sovjetakih oblasti nasproti delu pravoslavne hierarhije. Na duhovskih skupščinah dne 11. in 12. maja v Moskvi so bile sprejete resolucije, ki s obalevanjem naglašajo, da je od VI. stoletja postala cerkev instrument civilne oblasti. "Namesto da bi cerkev oganjala usmiljenje in ljubezen — pravijo resolucije je postala glasnica nasilja. — Zato je treba, da se vrzemo na pot njenih nepovzornih idealov in da se preosnovamo."

Dne 17. maja je odšlo k patriarhu Tihonu poslanstvo napredne duhovščine ki je je vodil protopresbiter Vvedenski. Poslanstvo mu je očitalo kajak je zavzel nasproti boljševikom sovražno stališe in poslal svoj blagoslov ujeti carski družini. Poslalo ga je, da

še l. 1640. Unitarijanci, ki verujejo, da Bog je ena sama esenca in ne trojica in da Kristus je bil le človek, imajo 71,000 članov; večinoma v Massachusettsu, takovana Pentecostal Church (binkoštna cerkev) ima 62,000 članov. Unitarijanci, ki verujejo v končno izveličanje vsakega človeka, imajo 60,000 članov, večinoma na vzhodu. Spiritualistična cerkev, ki se naslanja na učenja Andrew Jacksona Davisa, šteje 50,000 članov; radi njenega imena se dostikrat te cerkev pomeša s "spiritualisti" ali "spiritisti", ki vključujejo vsakega, ki veruje v občevanje s duhovi.

Skoraj vse veroispovedi so priseljenici prenesli v Ameriko, le nekateri imed maloštevilnih cerkev so ameriškega izvora.

Razdor v ruski cerkvi.

Znameniti publicist Palmieri opisuje razvoj stvari v ruski pravoslavni cerkvi od prevrata do današnjega položaja naslednje: Najprej je veljal kot duhovno središče ruske cerkve patriarh Tihon. Toda kmalu se je izcimila ločitev duhov ter asa nastali dve struji: tradicionalni pravoslavlji in verski reformisti, ki tolmačijo evangelij v smislu komunističnega nauka.

Tradicionalni so hoteli organizirati cerkev po katoliškem zgledu ter naj bi v Moskvi sedel ruski papež, ki bi mu bil podrejen tudi carigrajski ekumenski patriarhat. Za to tuzo so bili v glavnem ubežni ruski cerkveni dostojanstveniki, živeči v Beogradu in Sofiji. Po vsaj priliki je ta skupina delala po inspiracijah patriarha Tihona.

V tem so se pa reformisti, ki so ostali med ljudstvom v Rusiji, dobro organizirali. Na čelu jim stoji vladika Antonij, protopresbiter Vvedenski in pop Kalinovski. Patriarh Tihon je poiskoval delo reformistov onemogočiti ter jih je v raznih spomenih prekel kakor tudi tiste, ki bi jim sledile.

To ravnanje patriarha Tihona sovjetska vlada ni prešla. "Pravda" s dne 12. maja t. l. je pisala: Zgodovina patriarha Tihona ni poučila, da bi bil lojalen nasprotnik zakoniti vladi. Naša strogost je predolgo trajala in je čas, da obrnemo svojo pozornost na mino, ki jo po patriarhovih navodilih polagajo pod sovjetska vlado cerkveni dostojanstveniki. Sicer so pa boljševiki že od začetka delali proti Tihonovi skupini s tem, da so podpirali reformiste.

Dejanstvo je del nižje duhovščine že davno mral svojo hierarhijo in njenega poglavarja. Kanne je to gibanje zajelo tudi del ruskega episkopata. Brjanski škof Ambrosij in njegov pomočnik škof Aleksij sta javno in pismeno potem obojedi patriarhovno ravnanje. Enako so storili potem škof Velikega Ustjuga Arsenij, bjelozerski škof Vladimir in minski škof Melkisedek. S protesti proti patriarhu je nastopala tudi nižja duhovščina. Patriarhu so očitali krivdo na smrti tisocev valed lakote, na krvi, ki se je prelivala po ruskih mestih in na prisilni zaplombi cerkvenega premoženja, katero bi bil patriarh lahko prepredil, če bi bil sam od sebe odredil oddajo. V ostrem članu je obodil Tihona tudi knez Vladimir Lvov, bivši član vlade Kerenškega, nekdanji glavni zagovornik sv. sinoda in sloveč goveči pravoslavce.

Ko je patriarh Tihon končno moral pred sodišče, so kot glavne priče vstali proti njemu škof Antonij, protopresbiter Vvedenski in najboljši ruski kanonist Kuznecov. Vsi so pobijali patriarhove nazore in dokazovali, da nasprotujejo cerkvenim kanonom. Istoačasno so se vršile skupščine nižje duhovščine, na katerih so odobrili postopanje sovjetakih oblasti nasproti delu pravoslavne hierarhije. Na duhovskih skupščinah dne 11. in 12. maja v Moskvi so bile sprejete resolucije, ki s obalevanjem naglašajo, da je od VI. stoletja postala cerkev instrument civilne oblasti. "Namesto da bi cerkev oganjala usmiljenje in ljubezen — pravijo resolucije je postala glasnica nasilja. — Zato je treba, da se vrzemo na pot njenih nepovzornih idealov in da se preosnovamo."

Dne 17. maja je odšlo k patriarhu Tihonu poslanstvo napredne duhovščine ki je je vodil protopresbiter Vvedenski. Poslanstvo mu je očitalo kajak je zavzel nasproti boljševikom sovražno stališe in poslal svoj blagoslov ujeti carski družini. Poslalo ga je, da

naj odstopi, kar se da le pa ta način v ruski cerkvi prepusti anarhiji. Dva dni nato je uradni list "Izvestija" javil patriarhov odstop. 19. maja so ga konfirirali v samostanu Donskem.

Dne 20. maja se je pod zaščito sovjetske policije naselila v patriarhovi rezidenčni komisija, v kateri sta škofa Leonid in Antonij, protopresbiterja Vvedenski in Albinaki ter nekoliko drugih duhovnikov in dijakonov — vsi progresisti. Ta komisija stoji danes pod naslovom "Provisornega cerkvenega sovjeta" na čelu ruske cerkve. V oklied je pozvala duhovščino, naj na lokalnih zborih obsodi patriarha Tihona. Obnem je sklicala cerkveni koncil.

Patriarh Tihon je pred odhodom v neki drugi oddaljeni samostan, kamor so ga prenesli izdal spomenico, v kateri polajanje, da so ga razni razlogi, posebno pa želja, da kot poglavar ruske cerkve ne bi prišel pred boljševiško sodišče, prisilili, da se umakne s vodstva cerkvene uprave.

Reformistična duhovščina je preko provizornega cerkvenega sovjeta poslala za narod proglas, v katerem mu naznanja, da je do sestanka še sklicanega cerkvenega konfela prevzela upravo cerkve. Cerkevna komisija je v stalni zvezi s sovjetsko oblastjo in izdaja svoj uradni list pod naslovom "Vera in cerkev".

"Živa cerkev"

(Prvi kongres pravoslavne duhovščine, ki se je priključila revoluciji. — Zanimivo gibanje verske obnove. — Konec manjštva v Rusiji.)

Znano je gibanje notranje cerkvene obnove v Rusiji, ki je sledilo neposredno po zaplenitvi cerkvenih zakladov v prilog gladnih povzročili kontrarevolucionarni kampanji duhovščine. Prvotako je znano, da so napredni, "rdeči" elementi v nižji duhovščini prisilili patriarha Tihona k odpovedi.

Njeno gibanje se suče krog skupine in časopisa "Živa cerkev" in je imela 6. avgusta in naslednje dni svoj prvi kongres v Moskvi. Tega kongresa se je udeležilo 6 nadškofov, ki nosijo vsi lepa stara bizantinska imena, kakor Antonij, Eudohij in Johanič, kakor zastopnik carigrajskega patriarha in "Svobodne ruske cerkve" Armnije. Vsega skupaj je bilo 150 delegatov, vsi duhovniki, ki so imeli odločujoči glas in 40 zastopnikov s posvetovalnim glasom.

Nadduhoven Krasnicki, eden stvariteljev novega gibanja, je imel otvoritveni govor o "revolucionarnem gibanju notraj cerkve". "Gre predvsem zato" je rekel, "da se sili glas nižje duhovščine, da se cerkev približa delavskemu svetu in da se odločno postavi na stran iskorisčenih in proti iskorisčevalcem. Za izpolnjenje tega programa je neobhodno potrebna temeljna reforma cerkve."

"Živa cerkev" sdi se, je odločena dovesti to reformo do konca in ona dokazuje to svojo voljo s tem, da je podvzela pogumne boj proti najstarejši in najnavarnejši vseh teokratskih tradicij, proti meništvu. Zahteva enotno odpravo vseh samostanov in preobrazbo v delavske zadruge, stalne dome in bolnišnice. Ona oboja samostanske postave po zabljudi izsiljeno nezakonitve in zaničevanje zdravstvenih predpisov ter zahteva opustitev po cerkvi sami vseh moš in žen, ki jih drži samostansko življenje, je v sušenju, nevednosti in nemoči.

Kongres je ugotovil, da je mntstvo celo uno učeno, "v organizmu ruske cerkve vzrok pismenosti". Nadalje je kongres uprejel energični sklep proti reakcionarnim tečajem gotovih duhovnikov, katere težnje so mora brez odlašanja zatreti. O tej točki je pa kongres bil mnenja različnati med učinki nevednosti in svednega protirevolucionarnega delovanja. Nad patriarhom Tihonom se je izreklo ostru gržo.

Za vsakega, ki ve kako ogromne usluge je napravila pravoslavlja, na cerkev odpravljalnemu stajajo in kako močna nasadajalka sila je bila uteljena v ruski — kakor je sicer v duhovščini vsake druge dežele — so to zelo pomembni dogodki. "Živa cerkev" je na tem, da si zavzame za ruske cerkev. To gibanje revolucionarne cerkvene obnove, ki nima se podlago postavljane novih verskih naukov ampak potrebe prilagoditve na nov družinski položaj, zaslujuje, da se ga zasleduje s različnih vidikov, skrbno in posrežno.

BABICA.

Obrat iz življenja na kmetih.

Spisala češki
BOŽENA NEMCOVA.Poslovenil
FRANCE CEGNAR.

(Dalje.)

Takrat je šla babica z otroki od loma; ona ni mogla nikogar soračiti; ali oskrbnikova gospa ji ni bila po sreči, in sicer zato, ker se je njej, nego je vzrasla. V prvih dneh, ko je bila babica pri hčeri, in še ni bila dobro znana doma in pri sosedih, prišla je nekega dne oskrbnikova gospa s še dvema gospema v vizite. Proškovske gospe ni bilo tedaj doma. Babica je po svoji navadi rekla gostom, naj sedejo, prinesla je kruha in soli in ponudila kruha gospem vse iz dobre duše, da bi si ga urezale. Imenitne gospe pa so oholo nos vihal in smejale se ji ter rekle, da ne bodo jele, s zaničljivim smehom se spogledale, kakor bi hotele reči: "Ti priprostatost, ali misliš, da smo me, kar si koli hodi!" Ko je prišla domov Proškova gospa, precej je videla, da je grešila babica ob gosposke navade in rekla je materi, ko so odle gospe, naj ne ponuja kruha takim gospam, te so drugih reči navajale.

"Veš kaj, Terezika," odgovorila je nevoljna babica, "kdor ne prejme od mene kruha in soli, ni vreden, da mu stol primaknem. Ali delaj kakor hočeš, jaz novih vaših šeg ne umejem."

Med vsakoletnimi gosti, ki so hodili na Staro belišče, bil je najprvi kupec Vlah; prišel je vselej s samotekom, na vozičku je imel polno slaščic, mandljev, rozin, smokev, dišav, pomaranč, citron, drugega mila in takovih reči. Proškova gospa je spomlad in jeseni mnogo teh reči nakupila, in on je vselej otrokom raznih slaščic navrgel. Babica se je tega veselila in govorila: "To je priljuden človek, ta Vlah; le to mi ni po všeči, da bi rad imel tele od jake krave!"

Babica je raje kupovala s oljarjem, ki je tudi vsako leto dvakrat prišel; babica je vselej kupi-

la od njega posodico jeruzalemskega balzama za rane in navrgla k plačilu še kos kruha.

Tudi pisarkovega in juda je vselej pozdravila z odkritosrečno ljubeznivostjo; bila sta pa tudi še znana, tako rekoč prijatelja Proškovej roduvini. Prestrašila se je, ako so se prikazali kje blizu vladarskega cigana. Hitro jim je nala jesti in rekla je: "Dobro je, da jih človek spremi na cesto."

Najljubši izmed vsakoletnih gostov je bil otrokom in vseh roduvini gospod Sluga, lovec s Krkonoskih gor, ki je prišel vsako pomlad na ravno, da je pazil, ko so plavili drva po Upi.

Gospod Sluga je bil visok, suh človek, sama kost in koža ga je bilo. Imel je upalo podolga sto lice, veliko bistro oko, kljukast, dolg nos, rujave lase in velikanske brke, katere je navzdol vihal. Riesenburški gospod lovec je bil čokat, imel je rdeča lica, majhne brke in bil je vedno lepo počesan; gospod Sluga je imel lase nad čelom razdeljene in viseli so mu za doli čez ovratnik po suknji doli. To so otroci vselej zapanili. Riesenburški je hodil lahko, gospod Sluga pa kakor bi čez prepeke koratil. Riesenburški tudi ni nosil tolikih in tako težkih čevljev čez kolena, imel je lepšo puško, remen in torbo, nosil je kapo in za njo šojevo pero; gospod Sluga je imel obnošeno suknjo, močen remen in puško in za zelenim klubujastrebom, čapljinu in orlovo pelje.

Tak je bil gospod Sluga. Otrokom se je precej prikupil, ko so ga v prvo videli in babica je trdila, da otroci in psi kaj spoznajo, kdo jih ima rad. Sedaj je babica to zadelala. Gospod Sluga je imel otroke zelo rad; njegov ljubljenski je bil Jofek, poročni Jofek, katerega so vai karali, da je malopridnež; ali gospod Sluga je trdil, da bo kdaj pravi junak, in ako mu bo lovski stan po vsehi, da poskrbi sam zanj. Riesenburški gospod lovec, ki je tudi prišel na Staro belišče, kadar je tam bival gospod brat s gor, rekel je na to: "Nu, kaj je zato, ako hoče biti lovec, vzamem ga jaz k sebi, moj Francek mora še tako lovec biti."

"Iz tega ne bo nič, gospod brat, bi bil preblizu doma, in sicer je tudi bolje, da se mladi človek na-

učil tešav svojega stanu; vam lovem tu doli je predobro, vi nič ne veste, kaj je hudo". In zdaj je začel lovec pripovedovati o težavah svojega stanu, o zimskih viharah, o strmih potih, o propadlih, valikanah sneženih zemetih in meglah. Pravil je, kolikokrat je bil še v smrtni nevarnosti, ko mu je nekdo izpodrsnila na strmi poti; kolikokrat je zgrešil pot in lačen dva tri dni po gorah blodil, nedvda, kako bi iz tega zahodnjaka izšel. "Zato pa," pristavil je, "ne veste vi dolinarji, kako krasno je po leti v gorah. Ko sneg skopni, razleži doli, cvetlice nam gozaveto, lesi so polni dišave in petja; vse to je, kakor bi bilo kar na hip prihraneno; to je radost hoditi po lesu in na lov. Dvakrat na teden grem na Snežko; ko vidim solnce vzhajati in se mi razprostirajo božji svet pod nogami, mladim si, da ne bi nikakor s gorami, in v pozabim vse težave!"

Gospod Sluga je nosil otrokom lepih kristalov, pravil jim je o gorah in otlinah, katere je našel in dajal jim mahu, ki je dišal jednako vijolicam, in rad jim je pravil o prekrasnem Repoštevem vrtu, v katerega je zabldil gospod Sluga v grozni sneženi vihri.

Otroci se ves dan kar ganili niso od loveca, dokler je bil pri njih, ali so z njim k jeru, gledali so, kako plavijo drva in vozili se na plačevci. Ko je pa drugi dan rano v jutro lovec jemal slovo, plakali so in ga z babico daleč spremlili. Proškova gospa mu je vselej dala na pot živeža, kolikor ga je le mogel nesti. "No, k letu, ako bog da, vidimo se zopet, zdravi!" Tako se je poslovil in s širokimi koraki odšel. Otroci pa so več dni pravili o čudeših in grozah na Krkonoskih gorah, o gospodu Slugi in veselili se vže prihodnjega leta.

IV.

Razni letnih praznikov so se otroci posebno vsake nedelje veselili. V nedeljo v jutro jih babica ni budila; bila je že rano v mestni cerkvi pri zjutranji božji službi, h kateri je navadno hodila ona, stara gospodinja. Mati, in kadar je bil oče doma, tudi ona, hodila sta k velikim maši, in akur je bilo lepo vreme, ali so otroci z njima babici naprotili. Že od daleč so ugledali babico, klicali in tekli jej naproti, kakor da je vse leto

ne bi bili videli. V nedeljo se jim je zdela babica vsa druga, njeno lice jamejšje in ljubeznivejšje; bila je tudi lepše opravičena, imela je nove črne čevlje, belo pečo in bele trake. Otroci so trdili, da je babica v nedeljo "grozno lepa". — Ko so dospeli k babici, hotel je navadno vsak kaj nesti. Eden je tedaj dobil kronico, drugi ruto; Barbika, ker je bila najstarejša, nesla je vselej mošnjico. Zaradi tega pa je nastalo vselej nehalno kričanje, ker dečka sta sta bila radovedna in hotela sta pogledati v mošnjo. Barbika pa jima je branila. Včasih je prišlo celo do tožbe. Barbika je morala prositi babico, naj bi dečka povabila. Ali babica ni storila tega, ampak segla je v mošnjo, delila med otroke jabelka ali kaj drugega, in bil je zopet svet mir. Proškova gospa je sicer vsako nedeljo rekla: "Prosim vas, babice, ne nosite jim nič!" ali babica je vselej odgovorila: "Kako bi pa to bilo, da jim od cerkve nič ne bi prinesla? Kaj tudi mi nismo bili boljši!" Ostalo je tedaj pri starem.

(Dalje prihodnjik.)

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Podunavska konfederacija.

Že med vojno, glasi pa po polju srednje Evrope, se je jako mnogo razpravljalo o podunavski konfederaciji, oziroma zvesti deli in držav, ki se razprostirajo ob obeh straneh srednjega in dolnjega Dunava. Že takrat smo morali vedeti, da Avstrija, propade ob usodi, ki jo je zadela, da pa tudi Jugoslavija, Madžarska, Čehoslovaška, Poljska, Rumunija in Bolgarika ne bodo lahko prebolele posledice vojne, če ne sklenejo gospodarske zveze, ki kolikor toliko tvori obsežno gospodarsko enoto. Na tem ozemlju imamo poljedelstvo, industrijo, prevoz in mnogo izvoznega blaga. Le nekaj važnejših surovin se mora uvažati, kar se pa več kot kompenzira s izvozom poljskih pridelkov in industrijskih izdelkov.

Resni politiki so pred tremi leti, ko je šovinizem še huje divjal kakor danes, to vprašanje opetovano naglašali. Toda čakati smo morali, da je gospodarska politika po eksperimentih neuspešnih "strokovnjakov" skrahalila. Šele danes se pojavljajo rahli znaki te smeri gospodarske politike.

V Pragi so imeli zastopniki malih antant konference. Tam so govorili o gospodarskem položaju in poročila pravijo, da se je napravila med Čehoslovaško in Jugoslavijo gospodarska pogodba, po kateri dobe Čehi naše vino, mi pa češko pivo. Če pogodba ne obsega drugega, je to jako malo in je politična poteza (volilna) za vnos gradnike in proti pivarnam, ki še niso "nacionalizirane". Vsekakor je pa ta dogovor pričetek nove orijentacije, ki smo je doslej docela pogrešali.

Gospodarski podunavski federaciji pripisuje tudi italijanski minister Schanzer (za razumevanje stvari) veliko važnost. Šveda ima pri tem svoje namene. Čehoslovaška napravi pogodbo s nami, da ustavi dvigovanje čelne krona, ker ji grozi sicer industrijska kriza, če čelna krona preide poraso. Italija pa uvideva, da potrebuje Reka in Trst krepko gospodarsko zaledje in mecen, ki bi ju vzdrževal, kakor je prej delala Avstrogrška. Italija ne more podpreti Trsta in Reke, ker ima sama na polotoku pristanišča, vsa pa da se promet v teh dveh lukah dvigne, če bi bila v njih zaledju velika gospodarska enota. V tej federaciji pa hoče biti tudi Italija.

Kakor pa danes stvari stoje, bi taka federacija še ne rešila Reke in Trsta, ker gravitira velik del teh interesov na Solun in Dalmacijo. Reka in Trst pa potrebuje močnega mecen, ki ima vitalen interes, da je Trst izhodišče na morje. Jugoslavija, Bolgarija, Rumunija in Poljska pa tega interesa nimajo v prvi vrsti.

Iz tega sledi, da Reka in Trst v italijanskih rokah ne moreta vzpostaviti.

Schanzerjeva sebična želja se torej še dolgo ne bo izpolnila. Tudi ni gotovo, kdaj pride do podunavske konfederacije ali ne, ker se med posamezniki pritlikavi državi vedno jako napete politične razmere. Razumni politiki pa bi vsa budalasta nasprotja opustili, ustvarili veliko gospodarsko enoto, se naslonili na vahod, kjer je tudi vir našega narodnega gospodarstva. S stvaritvijo take gospodarske sile, bi se dalo uvesti srednjeevropsko valuto, se otresti

RAZNO.

iskoriščenja po veliki antanti in dvigniti svojo lastno gospodarsko silo. In če tega ne napravijo politiki, ki eksperimentirajo s gospodarsko politiko, kakor pravi "Jutro", potem jim še danes lahko povemo, da nas bodo do tja priekspertimentirali, kjer je danes Avstrija. Po isti poti hodimo: polagoma kakor prej v Avstriji, a nazadnje bomo napravili skok — v temo.

Sročna Dalmacija. V Dalmaciji je tako malo davčnih uradnikov, da bodo morali nekaj davkarij zapreti. Od 200 nekdanjih davčnih uradnikov jih je ostalo le še 70, tako da uraduje ponekod le še po 1 uradnik in kadar ta sboji, je davkarija zaprta. V Sloveniji se take "neareče" ni bati.

Dragi deš. Neki ljubljanski trgovec je naročil večjo količino sukna iz Italije. Blago so naložili v slab vagon, v katerega je kapala voda, tako da se je sukno pošteno namočilo dežja. Vseled vlaga je bilo blago, ko je prišlo v Ljubljano, okoli 1200 kil težje kakor pri oddaji. Čafno pa je bilo treba plačati od teže mokrega blaga v Ljubljani, ne od teže suhega blaga pri oddaji. Trgovec je plačal valed tega okoli 1000 dinarjev več carine kakor sicer. Od kile laškega dešja je treba tedaj plačati približno en dinar carine.

Republika kralja Petra I. znaša baje 30 milijonov frankov. Dedišči so kralj Aleksander, princ Jurij in princesinja Jelena, ki dobe vsak eno tretjino.

Razbojniki zasidli: šelezniki postajo. Postajo Uvac; kileši na meji med Bosno, Sandžakom in Srbijo, so nedavno zasidli v orožniške preoblečeni roparji, ki so postajajo in potnike popotoma opleni. Narodni so nad 8 milijona kron. Razbojnike je vodil v orožniškega majorja preoblečeni ropar. Blago so s vozovi odpljali s seboj. Oblast roparjem še ni prišla na sled.

Zaradi detomora je dobila 27 letna A. T. pred ljubljansko poroto 3 leta težke ječe. Ljubljanski porotniki so pred tem slučajem skoraj 20 let detomorilke opredelili, tako da se je bilo raznealo že po vsej deželi, da se detomorilkam pred ljubljansko poroto ni treba nič bati. Letošnji porotniki so pa staro prakso opustili in kakor kaže, se detomorilkam pred ljubljansko poroto ne bo več predboro godilo.

"Bakši". Belgrajski list "Videlo" javlja: "Včeraj je 'Narodna banka' po naročilu banke 'Bratje Bernard and Comp.', ki ima svoj sedež v Parizu, izplačala profesorju dr. Vojislavu Jovanoviću 25 tisoč dinarjev, advokatu dr. Dragotinu Protiću 25 tisoč dinarjev, dr. Milošu Petronijeviću, tajniku Narodne banke, 25 tisoč dinarjev in trgovskemu agentu g. Aleksandru Pavloviću tudi 25 tisoč dinarjev — kot nagrade za propagando za ameriško posojilo.

Pradavno preseljevanje naroda. — V reki Trenti pri Hattfeldu na Angleškem so leta 1916 našli človeško lobanjo, ki se zelo razlikuje od modernih in staroveških, dosedaj znanih tipov. Radi vojne je bila odvrščana pozornost od te najdbe in šele sedaj so izvedeli natančneje o tem pradednem človeku. Lobanja je še dobro ohranjena in pravi vzorec za kakega umetnika. Profesor Gladstone trdi, da mora biti lobanja od človeka, katerega plemo se je naselilo nekako 2000 let pred Kristusom na današnjem Angleškem. Oni predavni ljudje so po njegovem zatrdilu imeli velike lobanje in so njih potomci današnji alpski prebivalci ter prebivalci zapadne Norveške. Ti ljudje so se poznali bron in bili nekaki umetniki v izdelovanju bronzastega oroja in posode. Pred njimi je bilo na Angleškem nastanjeno drugo plemo z malimi glavami, ki so spadali se v kame-no dobo. Vse najdenine v reki Trenti, ki so jo prišli potem preiskavati, dokazujejo, da so bili prebivalci tam še v neolitiki dobi. Preseljevanje poznalecev bronze, ki so bržkone prišli iz alpskih dežel se ni izvršilo brez boja. Prišli so premagali prebivalce iz pradob, jih pobili in pojedli. Gotovo je, da so potem bila še druga preseljevanja, o katerih ni dovolj znanega. Šele pozneje so se preseljevali na Angleško Danei, Jutiti, Angli, Saksi in Normanci, kateri so se nekako spojili v en narod in tako imamo danes angleško mešanico.

Zgodovina Kolumbovega jajca, o katerem je danes vsakdo ve in ga ponekod še rabijo v pregovoru je jako domljiva in kdo ve, če je bil Kolumb res prvi, ki je pronašel, da se kuhano jajce lahko postavi pokonci, ne da bi padlo. Italijanski zemljepisec Venzoni je leta 1565 izdal knjigo s imenom "Zgodovina novega sveta", v kateri je tudi životopis umetnika Giorgio Vasarija.

Venzoni piše o Vasariju istotako dogodbilo, ki se je pripetila leta 1421, torej še prej kot je bil Kolumb rojen. Tudi Vasario je napravil neko umetnost za kar so mu bili drugi zavistni. Ponudil jim je jajce, naj ga postavijo pokonci na gladko mizo, ko ni mogel tega storiti nihče, pa je samo postavil trdo kuhano jajce na mizo. Nasprotniki so trdili, da bi oni tudi lahko to storili, a on jih je zavrnil, kot je zavrnil Kolumb svoje nasprotnike. Venzoni sploh na isti način opisuje zgodbo o jajcu, kako je z njim ugal Vasario svoje nasprotnike, kot je opisuje zgodovinarji o Kolumbu.

Ali veš, kakaj se tvoj deček tako rad potepa s drugimi dečki in uganja razne "porednosti"? Odgovor na to in mnoge uganke v obnašanju otrok najdeš v knjigi "Zakon biogenesije", katero dobiš pri Kajševski matici SNPJ.

Za kuhanje piva doma

imamo v salogi slad, smet, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhani vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi shirko sodov, steklenice in raznih tencev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vas kraje.

Grocerijam, sladčitarjem in v prodajalnih šoleznih damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

LEPA VIDA

ROMAN

Josip Jurčič.

(Dalje.)

Ko mlada žena odide, reče župnik:

"Ne pravijo ljudje po okolici zastoj ženi tvoji še zmerom: lepa Vida, kakor so jo zvali, ko je bila še deklica gori pri sosedovih na Basnigovejini. Res je vedno lepa in lepša."

"Ali jaz bi nekaj njene lepote rad oddal za nekoliko več — are, ljubi moj; tebi menda še smem to povedati," reče Anton Samorod polnito, vstane ter stopa potem gori in doli po obširni lahi, v kateri so bili videti lepi stoli, stolec, omare — vse drago in tuje, toda raznovrstno in brez okusa.

Brat si natoči črnega vina, kraškega terana, pazno ogleda lepe rdeče peno v čaši, pokuša prej, kakor bi grizel, a potem vince hrabro popije in odgovori:

"Veš are? Morda si pa ti sam kriv, če ga ne vidiš, več are. Glej, jaz sem pred altarjem sveto obljubo storil, in sem jo držal, da ti povem, ali ne spodobi se mi o tem mnogo govoriti. Vendar mislim, da bi jaz na tvojem mestu drugače ravnal a svojo ženo, ko bi jo imel, bolj mehko, bolj nežno."

"Tega ne znam, to ni v moji naravi," odgovori Anton nekako tožno. "Če poskušam ljubeznivejši biti, smemim se samo, to vem že. Pustite me takega, kakor sem, jaz ne morem drugačen biti. Da nisem človek zlega are, to si vsaj sam mislim, in morda mi bodeš tudi ti vedni moj koritelj, priznal, in priznala mi bode žena moja. Njo sem prosil s vsem srcem, naj ima časih potrpljenje s mojimi slabostmi, in rekel sem, da ji bodem hvaležen, ako potrpi a menoj."

"Pritoževati se menda ravno nimaš, kakor vidim."

"Ne pritožujem se. Ali vendar je tako trda! Nisi li opazoval? Vidiš, ti ne veš, kako človeka v are peče, ako je dva dni z doma, vedno o domu misli, potem pa je tako sprejeta, kakor sem jaz sprejeman skoraj vedno. Čisto enako ji je, zdi se mi, ali sem doma, ali ne. To ti je bila pokojna moja Tereza vsa drugačna; sicer v vsem nagla, časih sitna, vedno bolehnata, ali imela je nekaj, za kar bi jaz pol premoženja dal, ali vse, da bi Vida imela, nekaj prave ženske vdanosti."

"Ha-ha! Da se tudi pri tebi vdovec pokazuje, tega pa nisem še vedel," se smeje brat duhovnik. "To je stara vdovska slabost, da se tako kmalu zopet po drugi poroki, začenja hvaliti prva žena ali prvi mož."

"Jaz sem prve žene svoje po poroki zdaj prvič omenil, in samo tebi."

"Niš ne de, pusti jo še zdaj, naj počiva. Premislil pa tudi, da si bil nekaj dvajset let star, zdaj si jih pa nad štirideset!"

"Sem li Vidi leta skrival, ko sem jo anubil, ali ko mi je, to veš, takorekoč ona sama pritekla naproti?"

"Da, in ko si ti srečen bil, kakor sedemnajstleten deček. Da, da, in ti se domišljaš, kako sem zopet jaz bil tisti, ki ti je odgovarjal, in ki je odgovarjal Vido in odgovarjal očeta Basnigovej, da opustite to nevarno ženitvanje. Če se kesaj, priplisi sam sebi, jaz ti ne morem pomagati, bratec."

"Kesam? Oj, nikdar ne! Tega nisem rekel, to mi ne more na misel! Očitaj mi ti starost, kolikor hočeš, vendar je moje srce tako mlado, kakor v sedemnajstem letu, če se prav ne pokazuje, sicer pa starosti še sam nikakor ne čutim. In kaj je to, petinštirideset let! Ti veš, da so nama oče bili osemdeset let stari."

"Da, ali najini starejši bratje pa so vai pred njimi ali na oni svet."

"Niš ne de. V tej stvari me ne smem napadati ne razumevati. Jaz ljubim Vido, če je prav tako, bolj jo ljubim, nego vse na tem svetu, bolj nego sem pokojno Terezo, in vse bi rajši izgubil, nego njo, ker ne zabi mi, ona je tudi mati sinke mojega."

"A da, kje je mati?" vpraša duhovnik vesel. Opomin o Samorodovem detetu je obema brzo zaobrnil misli.

"Sedaj že spi. Potrpi do jutri zjutraj. Videl boš, kak črt in lep deček je postal."

Zdaj vstane Samorod in zakliče. Dekla pride. On ji reče zapovedano:

"Kje je žena moja? Poišči jo in reci, naj pride sem. Pokliči mi tudi Bernarda."

"Prej si ji ukazal za večerjo skrbeti, kaj," tolaži duhovnik.

"Ljudi imam dovolj v hiši, da ona lahko samo ukazuje in naroča, ni ji treba sami posred po-leg biti," odgovori brat.

Tretje poglavje.

Mlada hišna gospodinja pride. Sede k njima, vpraša duhovskega avaka, kako dolgo ostane tukaj, kje sta se z možem dobila, ali je bil kaj na njenem domu, na Basnigovejini, kako so ji stariši.

Duhovnik je obširno odgovarjal in glase njegove besede je bil vesel in dobrovoljen; vidno je bilo, da bi bil rad sorodne svoje ljudi razvedril in smejajo videl pred seboj.

A ni se mu posrečilo. Vida, katero je nekaj, pred tremi, štirimi leti kot najvselejše deklico poznal, je bila danes nenavadno resna. Nobena šala ji ni obraba razvedrila, noben dovtip se ji ni prijel. Kakor neobutna in neposljalna je govorila, kar je govorila kratko in tako, da se je videlo, da je poslušano, neiskreno.

Kajaj toč se je vprašal župnik, oster opazovalec. Tudi njen mož je videl, da je žena bolj blede, nego drugokrat, in vprašal je je, ali je morda kaj bolna; ona mu je odločno in skoraj nejevoljno dejala, da ne.

Zdajci stopi v iso Bernard, prvi med Samorodovimi služabniki in kmalec njegove ladje.

(Dalje prihodnjik.)

VPRAŠAJTE ZA

Borden's
EAGLE BRAND
(CONDENSED MILK)

Ako se vaš otrok ne radi in ne raste pravilno, če je siten in navajen na ne spij dobro, poskusite Borden's Eagle Brand.

Izredno in priljubljeno mleko na Borden's Condensed Milk Co., New York, in povsod kjer obstajajo trgovine. Zelo uporabno za otroke in starejšo populacijo.